

**ЗНАЧЕНИЕ НА ЕТИЧНОТО ПОЗНАНИЕ ЗА ЕФЕКТИВНАТА РЕАЛИЗАЦИЯ В
БЪДЕЩЕ НА СЪВРЕМЕННИТЕ СТУДЕНТИ ПО МЕДИЦИНА**
Видин Кирков, Александрина Воденичарова, Кристина Попова

**THE ROLE OF ETHICAL KNOWLEDGE FOR EFFECTIVE REALIZATION IN THE
FUTURE OF CONTEMPORARY MEDICAL STUDENTS**
Vidin Kirkov, Alexandrina Vodenicharova, Kristina Popova

Резюме: *Етичното познание е неделима част от медицината от Античността до днес. В историята на общественото развитие винаги е бил актуален въпросът за вечните човешки ценности и за непреходните норми в медицинската етика, които тя е запазила задължителни за всички времена и епохи, залегнали в най-добрите образци на медицинското знание и здравната практика. С оглед на това в настоящата статия ще бъдат представени и анализирани данни от емпирично изследване, проучващо мнението на съвременните студенти по медицина, относно значението на етичното познание за тяхната ефективна реализация в бъдеще.*

Ключови думи: *етично познание, студенти, обучение*

Summary: *Ethical knowledge is an integral part of medicine from Antiquity to today. In the history of social development, the question of eternal human values and of the intransient norms in medical ethics, which it has preserved mandatory for all times and ages, enshrined in the best examples of medical knowledge and health practice, has always been relevant. With this in mind, this article will present and analyze data from an empirical study examining the opinion of contemporary medical students regarding the importance of ethical knowledge for their effective realization in the future.*

Keywords: *ethical knowledge, students, education*

ОЦЕНКА НА КАНДИДАТ-СТУДЕНТСКАТА КАМПАНИЯ НА МУ-СОФИЯ ОТ КАНДИДАТИТЕ ЗА ПРИЕМ ЗА УЧЕБНАТА 2023/2024 г.

Видин Кирков, Красимира Маркова

ASSESSMENT OF THE ADMISSION PROCEDURE FOR ACADEMIC YEAR 2023/2024

Vidin Kirkov, Krasimira Markova

Резюме: Приемът на студенти в редовна форма на обучение в МУ-София, по регулираните специалности за придобиване на образователно-квалификационната степен „магистър“ по Медицина, Дентална медицина и Фармация е регулиран от Закона за висшето образование и Наредбата за държавните изисквания за прием във ВУ. Медицински университет-София чрез своя Справочник и Правилник за прием на студенти за съответната година, изпълнявайки текстовете от държавните нормативни актове регламентира организацията на Кандидат-студентската си кампания. Настоящият анализ, представя мнението на кандидат-студентите по Медицина, Дентална медицина и Фармация относно организацията на Кандидат-студентската кампания на МУ-София за учебната 2023/2024 година.

Ключови думи: кандидат-студенти, конкурсни изпити, организация

Summary: The admission of students for full-time education in Medical University-Sofia for aquisition of “master” degree in Medicine, Dental Medicibe and Pharmacy, is regulated by the Law for higher education and the Ordinance on State Requirements for Admission to Higher Schools. Medical University-Sofia, through its Directory and Regulations for the admission of students for the respective year, implementing the texts of the state regulations, regulates the organization of its Candidate-Student campaign. The present study analyses the feedback opinion of the candidate students in Medicine, Dentistry and Pharmacy regarding the organization of the Candidate-Student Campaign of MU-Sofia for the academic year 2023/2024.

Key words: candidate students, competitive exams, organization

СЪВРЕМЕННИ АСПЕКТИ В ЗАЩИТАТА И ОРГАНИЗАЦИЯТА НА МЕДИЦИНСКОТО ОСИГУРЯВАНЕ ПРИ РАДИАЦИОННА АВАРИЙНА СИТУАЦИЯ

Вили Захариев, Николай Христов

CONTEMPORARY ASPECTS OF PROTECTION AND MEDICAL PROVISION IN RADIATION EMERGENCY

Vili Zahariev, Nikolay Hristov

Резюме: Авторите, на базата на информацията от станалите през последните години радиационни аварии, собствения опит и проучвания, анализират и представят конкретни мерки за подобряване на защитата и организацията на медицинското осигуряване на населението при радиационна аварийна ситуация, в унисон с препоръките на водещите международни организации. Представена е актуалната структура за радиационна защита и се предлага принципна организационна схема на радиологичната помощ при аварийни ситуации, изградена в две основни направления. Първото е функционално – във всички областни многопрофилни болници за активно лечение да се организират функционални радиологични отделения, които да имат обем не повече от 10 легла. При наличност на радиологични отделения в регионалните онкологични болници – комплексни онкологични центрове или специализирани болници за активно лечение на онкологични заболявания, същите се интегрират с радиологичните функционални звена в болниците с единни задачи. Второто направление е създаването на радиологични звена в регионалните здравни инспекции (РЗИ) на два принципа – щатен и функционален. Тези РЗИ, където има изградени отделения по „Радиационен контрол, могат веднага пълноценно да се включат в провеждане на радиационно-защитни и хигиенни мероприятия. В останалите РЗИ е целесъобразно да се изградят функционални радиологични звена с осигуряване на минимална материална база. Специално внимание се обръща на необходимостта от предварителна подготовка на медицинския персонал по радиобиология и радиационна защита.

Ключови думи: радиологична помощ, радиационна аварийна ситуация, радиационна авария, радиационна защита.

Summary: The authors, on the basis of lessons learned from radiation accidents that have occurred in recent years, and their own experience and studies, analyze and present specific measures to improve the protection and organization of the medical provision for the population in the event of a radiation emergency, in accordance with the recommendations of leading international organizations. The current structure for radiation protection in Bulgaria is presented and a basic organizational chart of radiological assistance in emergency situations, built in two main directions, is proposed. The first direction is functional - in all regional general hospitals, functional radiology departments should be organized with a stationery of no more than 10 beds. If radiology departments are available in the regional oncology hospitals - complex oncology centers or specialized oncology hospitals, they are integrated with the radiology functional units in the hospitals with uniform tasks. The second direction is the creation of radiological units in the regional health inspections (RHIs) on two principles - full-time and functional. Those RHIs, where there are established departments for "Radiation Control", can immediately fully participate in the implementation of radiation protection and hygiene measures. It is advisable to build functional radiological units in the remaining RHIs with the provision of a minimum material base. Special attention is to be paid to the need for prior training of medical personnel in radiobiology and radiation protection.

Key words: radiological emergency care, radiation emergency, radiation accident, radiation protection.

КАЧЕСТВО НА ЖИВОТ, СВЪРЗАНО СЪС ЗДРАВЕТО ПРИ ПАЦИЕНТИ НА 65 И ПОВЕЧЕ НАВЪРШЕНИ ГОДИНИ В ОБЛАСТИТЕ ЯМБОЛ И СОФИЯ-ГРАД
Емилия Насева, Евелина Маринова, Николай Димитров, Малина Гърдева, Доротея Щерева-Тзуни

**HEALTH-RELATED QUALITY OF LIFE IN PATIENTS AGED 65 YEARS AND ABOVE
IN YAMBOL AND SOFIA DISTRICTS**

Emilia Naseva, Evelina Marinova, Nikolay Dimitrov, Malina Gardeva, Doroteya Shtereva-Tzouni

***Резюме:** Целта на настоящата публикация е да се сравни качеството на живот, свързано със здравето при пациенти на 65 и повече навършени години в областите Ямбол и София-град. Използвани са данни от две популационни проучвания, проведени през 2012 г. в Ямбол (187 лица) и през 2017 г. в София (246 лица). В допълнение към въпросника за качеството на живот, свързано със здравето, са събирани демографски данни, навици по отношение на пушенето и коморбидности. Участниците в София и Ямбол бяха сходни по пол, възраст, семейно положение, тютюнопушене, наличие на захарен диабет и исхемична болест на сърцето. Изследваните в София бяха по-образовани, но и по-често съобщаваха за артериална хипертония и онкологични заболявания. Въпреки това качеството на живот, свързано със здравето на участниците в Ямбол е по-ниско, както е по-ниска и тяхната самооценка на здравето.*

***Ключови думи:** качество на живот, свързано със здравето, самооценка на здравето, София, Ямбол*

***Summary:** The aim of this article is to compare health-related quality of life in patients aged 65 years and above in Yambol and Sofia-city districts. Data from two population surveys conducted in 2012 in Yambol (187 persons) and in 2017 in Sofia (246 persons) were used. In addition to health-related quality of life questionnaire, demographic data, smoking habits and comorbidities were collected. Participants in Sofia and Yambol were similar in gender, age, marital status, smoking, presence of diabetes mellitus and ischemic heart disease. Those surveyed in Sofia were more educated, but also more often reported arterial hypertension and oncological diseases. However, the health-related quality of life of the Yambol participants was significantly lower, as was their self-perceived health.*

***Key words:** health-related quality of life, HRQoL, self-perceived health, Sofia, Yambol*

СРАВНИТЕЛНА ХАРАКТЕРИСТИКА НА ОБЩИ ФЛАВОНОИДИ В ИНФУЗИИ И ДЕКОКТИ ОТ БЪЛГАРСКИ МЕДИЦИНСКИ РАСТЕНИЯ

Силвия Цанова-Савова, Даря Петкова, Славейка Панева

COMPARATIVE CHARACTERISTICS OF TOTAL FLAVONOIDS IN INFUSIONS AND DECOCTS OF BULGARIAN MEDICINAL PLANTS

Silvia Tsanova-Savova, Darya Petkova, Slaveyka Paneva

Резюме: Целта на изследването е сравнителна оценка на антиоксидантния флавоноиден състав в български лечебни растения и техни плодове, чрез определяне на степента на подобие. В проучването са изследвани 18 различни български лечебни растения, като за определяне на общите флавоноиди е използван реагент алуминиев трихлорид, и спектрофотометрично определяне при дължина на вълната $\lambda = 510$ nm. Направена е сравнителна характеристика на избраните лечебни растения и техните плодове, чрез прилагане на изчислителни методи и клъстерен анализ. Резултатите показват, че запарките от цветовете на глог имат най-високи стойности на общи флавоноиди (178.3 ± 2.56 mg RE/100 ml), следвани от риган, жълт кантарион и плодовете на черен бъз и шипка (77.25 ± 1.66 mg RE/100 ml).

Ключови думи: Общи флавоноиди, медицински растения, клъстерен анализ

Summary: The aim of the study is a comparative assessment of the antioxidant flavonoid composition in Bulgarian medicinal plants and their fruits, by determining the degree of similarity. In the study, 18 different Bulgarian medicinal plants were analysed for total flavonoids with aluminum trichloride reagent and spectrophotometric determination at a wavelength of $\lambda = 510$ nm. A comparative characterization of the selected medicinal plants and their fruits was made by applying computational methods and cluster analysis. The results show that hawthorn flower infusions have the highest values of total flavonoids (178.3 ± 2.56 mg RE/100 ml), followed by oregano, St. John's wort and the fruits of black elder and rosehip (77.25 ± 1.66 mg RE/100 ml).

Key words: Total Flavonoids, Medicinal Plants, Cluster analysis

ЕКЗОТЕРИЧНАТА МЕДИЦИНА И НОВАТА РОЛЯ НА ЛЕКАРЯ

Василка Николова

THE EXOTERIC MEDICINE AND THE NEW ROLE OF THE PHYSICIAN

Vassilka Nikolova

Резюме: Статията е част от книгата „Хипократ и неговата епоха“ и проследява по един нов начин ролята на лекаря в обществото. За целта са използвани оригинални източници от античната литература, както и произведения от областта на социологията, културологията и науката за символите. Това ни позволява да вникнем в истинското значение на медицината и ролята на лекаря в обществен аспект. Аналогията между медицина (наричана от Хипократ „изкуство“), религия и политика ни дава едно пълноценно разбиране за същността на Хипократовото учение.

Ключови думи: Хипократова медицина, политика, религия, лидер, дихотомия, знание

Summary: The article is part of the book "Hippocrates and his time" and traces the role of the doctor in society in a new way. For this purpose, original sources from ancient literature were used, as well as works from the fields of sociology, cultural studies and the science of symbols. This allows us to understand the true meaning of medicine and the role of the doctor in a social aspect. The analogy between medicine (which Hippocrates called "art"), religion and politics offers a profound understanding about the essence of Hippocratic teaching.

Key words: Hippocratic medicine, politics, religion, leader, dichotomy, knowledge

КАРЛОС II: РЕЗУЛТАТ ОТ ИДЕОЛОГИЯТА ЗА “ЧИСТАТА КРЪВ”

Рафет Рафет

CARLOS II: THE RESULT OF “PURE BLOOD” IDEOLOGY

Rafet Rafet

Резюме: Тази статия представлява пример за т.нар. „ретроспективна диагноза“, която е специфична част от предмета на медицинската хуманитаристика. За целта работят екипи от специалисти в различни области, чиито обединени усилия водят до неочаквани резултати.

Инцестът или кръвосмешението е често срещано явление сред династиите в световната история. С идеята да се съхрани властта, родът, богатството, влиянието, се погубват здравето, семейството, моралът и човечността. Инцестът води до риск от много генетични заболявания, каквито се наблюдават у представителите на различни монархически родове. Най-злочастният пример в това отношение е испанският крал Карлос II, чието състояние представлява истинска медицинска енциклопедия.

Ключови думи: инцест, Карлос II, Хабсбурги, генетика, геном

Summary: This article is an example of the so-called "retrospective diagnosis", which is a specific part of the subject of medical humanities. For this purpose, teams of specialists in various fields combine their efforts and the results are often quite unexpected.

Incest is common among dynasties throughout world history. Health, family, morality and humanity are destroyed with the idea of preserving power, lineage, wealth, influence. Incest leads to the risk of many genetic diseases, which are observed in the representatives of various royal families. The most unfortunate example in this aspect is the Spanish King Carlos II, whose condition represents a veritable medical encyclopedia.

Key words: incest, Carlos II, Habsburgs, genetics, genome

**„ЧОВЕКЪТ – МЕТАФОРА“ В ПОМОЩ НА ТЕРМИНОЛОГИЧНАТА
МЕТАФОРИЧНА ОСЪЗНАТОСТ НА СТУДЕНТИТЕ ПО ДЕНТАЛНА МЕДИЦИНА**
Светлана Танева

**"THE MAN - METAPHOR" IN SUPPORT OF TERMINOLOGICAL METAPHORICAL
AWARENESS OF DENTAL STUDENTS**
Svetlana Taneva

Резюме: „Инвазирането“ на метафората в науката през последните години изисква „отваряне на нова врата“ към организация и оптимизация на терминотворческия процес и процеса на обучение. „Врата“ към терминологичната метафорична осъзнатост на обучаващия се.

Настоящото изследване стъпва върху Теорията за концептуалния блендинг на Жил Фоконие и Марк Търнър и предлага модел за оптимизиране процеса на усвояване на метафоричната терминология, обърнат към езиковата картина на възприятието, оценката и мисълта на обучаващия се. Моделът е създаден на база анализ на англоезична метафорична извадка от 84 единици, ексцерпирани от научното поле на Денталната Медицина и Черепно-Челюстно-Лицевата Хирургия и с принадлежност към антропогенния модел „Човек“.

Ключови думи: метафоричен термин, концептуален блендинг, терминологичната метафорична осъзнатост, научно поле на ДМ и ЧЧЛХ, модел

Summary: Metaphor “invasion” in science recently calls for “opening a new door” to the organization and optimization of the term-making and learning process. “A new door” to the learner's terminological metaphorical awareness.

The current study builds on Gilles Fauconnier and Mark Turner's Theory of Conceptual Blending and proposes a model for optimizing the process of learning metaphorical terminology, addressing the linguistic picture of the learner's perception, evaluation and thought.. The model was created basing on the analysis of an English metaphorical sample of 84 units excerpted from the scientific field of Dental Medicine and Cranio-Maxillofacial Surgery and belonging to the anthropogenic model "Man".

Key words: metaphorical term, conceptual blending, terminological metaphorical awareness, scientific field of DM and CMS, model

НАЙ-ЧЕСТИТЕ ИНФЕКЦИИ, КОИТО МОГАТ ДА ИНФЕКТИРАТ МЕДИЦИНСКИЯ ПЕРСОНАЛ В МЕДИЦИНСКИТЕ ИНСТИТУЦИИ

Ива Митева, Валентин Вълчев

THE MOST COMMON INFECTIONS THAT CAN INFECT MEDICAL PERSONNEL IN MEDICAL INSTITUTIONS

Iva Miteva, Valentin Valtchev

Резюме: Болниците и другите здравни заведения невинаги предоставят здравословна среда на работещите. Те носят характерни професионални рискове, включително инфекциозни заболявания, замърсени рани от убождане. Целта на тази статия е да се разгледат медицинския персонал с професионалните рискове на болничните работници. **Методика:** Бяха потърсени данни в световната литература за най-честите инфекции, които могат да инфектират медицинския персонал в медицинските институции. **Анализирахме** литературата в базите данни на PubMed, като използвахме следните ключови думи „Hepatitis B and C virus”, „tuberculosis” и „HIV”, „MRSA” и „COVID 19”. **Заключение:** За семейните лекари, желаещи да работят в сферата на трудовата медицина и да се грижат за болничен персонал, трябва да посещават допълнителни курсове и да бъдат запознати с най-честите инфекции, които могат да инфектират медицинския персонал в медицинските институции. За нас е изключително важно да се правят ежегодни курсове и да се напомня на медицинския персонал за най-честите инфекции.

Ключови думи: здраве, медицинските институции, медицинския персонал, трудовата медицина

Summary: Hospitals and other healthcare facilities do not always provide a healthy environment for workers. They carry inherent occupational risks, including infectious diseases, contaminated puncture wounds. The purpose of this article is to address the medical staff with the occupational risks of hospital workers. **Methodology:** Data were searched in the world literature on the most common infections that can infect medical personnel in medical institutions. We analyzed the literature in the PubMed databases using the following keywords „Hepatitis B and C virus”, „tuberculosis” and „HIV”, „MRSA” and „COVID 19”. **Conclusion:** Family physicians wishing to work in the field of occupational medicine and care for hospital staff should attend additional courses and be familiar with the most common infections that can infect medical staff in medical institutions. It is extremely important for us to do annual courses and remind the medical staff about the most common infections.

Key words: health, medical institutions, medical staff, occupational medicine